

R

ā salots dun jaunā piecgaide. Visā valstī. Katrā republikā. Pat vismazākajā ģeogrāfiskajā punktā. Daudzi miljoni seko PSKP XXIII kongresa gaitai. Jauni horizonti paveras visur, kur vien mēs šodien ieīkvojāmies.

Mēs nolēmām pavērot, kā jaunajā piecgaide mainīsies strādnieku ciematu un nelielo pilsētu vaibsti Padomju Latvijā. Un arī lasītājus aicinām kopā pavērot, salīdzināt, padomāt.

Apmēram tajā laikā, kad buržuāziskās Latvijas vēsturnieki, precīzāk, pseidovēsturnieki, vaiga sviedrēs nopūlējas, pierādot, ka senajiem latviešiem bijuši diži valdnieki, un galma gleznotājs tos «māļēja» citu pēc cita, lai būtu ko sakarināt pili, iesākās arī «pilsētu ģerboņu nokārtošana plašā mērogā». Izdeva pat likumu, kas noteica, ka «katrai pilsētai ir ģerbonis un nodibināma Heraldiskā komiteja (!) pastāvošo ģerboņu pārbaudīšanai un jaunu izstrādāšanai».

Jods rāvis kungus ar viņu testāžu ģerboņiem. Pārāk daudz zelta un sudraba tajos ģerboņos! Bijušo miestīņu dzīvī viss bija daudz pieticīgāks un skumjāks...

Jā, cēli atribūti bija... Pat mazajai Sabīlei! Kā apraksta konversācijas vārdnīca, tad «zelta laukā vīnogu ķekars ar lapām dabiskās krāsās»; Subatei — «sudraba laukā zāja egle»; Smiltenei — «zilā laukā trīs zelta kalnu pauguri; virs tiem uz labo pusi trīs lidojoši sīdraba vanagi»; Krāslavai — «zilā laukā uz labo pusi peldošs sīdraba kuģis ar atrieņiem un burām»...

Ģerboņi un cilvēku likteņi

Pavērojiet tikai, cik daudz dārgmetālu! Līvānieši stāsta, ka arī viņu pilsētas galva liecis izkārt pie sienas ģerboni: uz zila fona sudrābota Dubna un Daugava, bet virs tām — sudrābains putns (tāds kā balodis)...

Kāds vecs kūdras fabrikas strādnieks, kam paasāka mēle, ģerboni pētījis, pētījis un teicis:

— Tas mums uz pārticību... Tagad dzīvosim lepni. Kā plostnieki... Ir Dubna, ir Daugava, un pa augšu laidelejas cepetis! Klausīsim tik kungiem, un cepti baloži mums kritīs no debesīm!

Vienkaršo ļaužu dzīvē nepavisam nebija tā spožuma, kas ģerboņos, kurus sakāra pilsētu valdēs. Viņu ikdienā bija rūpes, rūpes, rūpes... Par tām bieži lasām arī tā laika laikrakstos. Lūk, ko, piemēram, par strādnieku jaunatnes likteni rakstīja «Sociāldemokrāts»:

«...Līvānos slēdza fabriku «Latvijas stikls», kas 1000 cilvēkiem deva darbu un maizi. Pēc tam darba saime izklīda uz visām pusēm. Vieni — pāri Daugavai, pie Kurzemes lielsaimniekiem atrada darbu, otri aizklīda uz Rīgu un citiem rūpniecības centriem. Tiem, kas palika mājās, iesākās grūtas dienas. Vasarās vēl varēja vienu otru santīmu nopelnīt, bet ziemās iestājās badošanās ar vārda tiešu nozīmi. Paģājušās ziemās bezdarbniekiem bija sevišķi grūti, tāpēc pilsētas dome bija spiesta strādniekus sūtīt sabiedrības darbos apkārtnes mežos un pie dzelzceļa pārbrauktuves vietās taisīšanas. Arī ziedošanu vākšana — naudā un graudā — tika sarīkota priekš pilsē-

tas trūkumcietējiem. Sozlem posta aina būs daudz bēdīgāka...»

Arī tiem, kam palaimējās dabūt darbu, labas dienas nesākās un, kā saka, «cepti baloži no gaisa nekrita»...

Bezdarba izmocītie strādnieki brauca meklēt taisnību uz Rīgu. Viņu delegāti ieradās pie paša tautas labklājības ministra. Ko labu varēja pateikt «labklājības ministrs», ja labklājības tautai arī Rīgā nebija! Rīgas strādnieku padoms izrādījās labāks par ministra solījumiem, kuri nebija santīma vērti. Skirās brāļi Līvānu bezdarbniekiem pateica:

«Cinleties, biedri! Tikai sociālistiskā Latvija var mums, strādniekiem, nodrošināt darbu, maizi un brīvību.»

Tikai cīņa. Līdz uzvarai. Bet uzvara vēl bija tālu. Pārī Latvijai slēdēja diktatūras ēna.

Kādā rakstā «Aizsargu mežonība Līvānos», kas publicēts 3. maijā, lasām šādas satraucošas rindas:

«...Līvānos šogad pirmo reizi notika maija svētku gājieni. Tas varen nepatika vietējiem «budžiem» un jo sevišķi aizsargiem. Kad strādnieku gājieni ar sarkanām karogiem un plakātiem nonāca laukumā, tur jau stāvēja kādi desmiti aizsargu — jātnieki, kuriem tur it kā pieteikta parāde. Pēkšņi, pilnīgi negaidot, visa aizsargu kolona rikājiem devās virsū sapulcei. Daudziem bija rokās pipkas, pat ieroči. Samīti vairāki cilvēki, arī sievietes un bērni...»

Tāda ir pavisam neliela mozaika no vienas mūsu mazpilsētas pagātnes. Bet ģerbonis tai bija pavisam romantisks: sudrābotas upju straumes un sudrābota balodītis!

Nesen šīs pilsētas ļaudis, tāpat kā citi Preiļu rajona iedzīvotāji, apsprieda PSKP XXIII kongresa Direktīvu projektu, nosprauda orientierus jaunajai piecgaidei.

Mēs jau zinām, kādu problēmu senāk risināja līvānieši, kad stikla fabriku slēdza... Bet kādas problēmas nodarbina tagad jaunatnes prātus, jaunās piecgaides pirmajā gadā? Tāpat kā par pagātni, arī par šīs pilsētas tagadni un nākotni ir interesantas ziņas. Lūk, ko par saviem mērķiem saka pašī piecgaides ceļnieki vietējā avīzē «Lēpina Karogs».

Līvānu stikla fabrikas partijas organizācijas sekretārs E. Māsāns:

«Jaunais stikla izstrādes automātiskais cehs, kas stāsies darba ierīdā 1968. gadā, ļaus papildus saražot 52 miljonus izstrādājumu. Tas nozīmē, ka fabrikas jauda jau pēc diviem gadiem, salīdzinot ar pašreizējo, būs pieaugusi trīskartīgi. Cehos uzstādīs modernu iekārtu. Tas apkalpošana prasīs cilvēkus ar plašām zināšanām un augstu kvalifikāciju.»

Tieši kvalificēti jaunie strādnieki un inženiertehniskie darbinieki izšķīrs šīs pilsētas piecgaides likteni, tādi kā komjauniete Irēna Losāne un citi jaunie speciālisti, kuru skaits strauji palielinās. Par Irēnu (viņa bija Latvijas LKJS XVI kongresa delegāte) avīze raksta:

«Uz Līvāniem Irēna atnāca pagājušā gada pavasarī pēc P. Stučkas LVU Bioloģijas fakul-

tātes beigšanas un sāka strādāt antibiotisko vielu rūpnīcā par inženieri mikrobioloģi.

Rūpnīcas administrācija Irēnai Losānei uzticēja lizīna ražošanas tehnoloģijas apgūšanu. Pagājušais gads bija sekmīgs — iegūti pirmie 278 kilogrami kristāliskas aminoskābes. Šogad lizīna ražošana viņas vadībā turpinās.»

Losāne tagad ir komjaunatnes pirmorganizācijas sekretāre.

Bet, lūk, ko par viņas rūpnīcas un reizē pašas Irēnas nākotni raksta šīs rūpnīcas inženieris mehāniķis J. Bojārs:

«...Līvānos paredzēts uzcelt eksperimentālo mikrobioloģisko preparātu rūpnīcu, kur ražošanā iesaistīs jaunākos mikrobioloģijas sasniegumus.

Rūpnīcu cels divās kārtās. Pirmās kārtas celtniecības pamata ir LIZINA CEHS ar 1000 tonnu jaudu gada.

Vēlams līvāniešiem pēc iespējas aktīvāk iekļauties rūpnīcas celtniecībā. **BUVDARBIEM BŪS VAJADZIGS APMEĒRAM VIENS TUKSTOTIS STRĀDNIEKU.»**

Patērētāju biedrību savienība savukārt paredz divkārtot vietu skaitu ēdnīcās un iekārtot jaunus veikalus, jo pieaug strādnieku skaits. Rekonstruēs arī kūdras fabriku. Uzcels ķieģeļu rūpnīcu, kuras jauda būs 50 miljoni ķieģeļu gadā. Cels mēbeļu ražošanas cehu, komunālo pakalpojumu ēku, kino-

teātri ar 400 vietām, jaunu kultūras namu, divas vidusskolas...

Saņemta arī jauna tehnika, kas uzbruks purviem, kuru šis pilsētas apkaimē ir daudz.

«18 daudzkausu un vienkāusa ekskavatori, četri buldozeri u. c. Tādas varenas tehnikas priekšā purviem būs jāatkāpjas.» ziņo «Leņina Karogs».

Kādēļ mēs par visu to šodien stāstām? Pagātne taču aizgāja reizē ar veco ģerboni, kas izzuda tāpat, kā izzudis bezdarba rēgs. Tagadne un nākotne — to taču mēs zinām!

Taču zināt vien šodien ir par maz. Jāprot arī novērtēt, atrast savu vietu un būt to ļaužu pirmajās rindās, kuri istenos jaunās piecgades lieliskos plānus.

Stikla fabrikā ir meistarų skola, ir lieliskas vakara (maiņu) skolas klases. Sēž meitene tādā dekoratīviem augiem izdalīotā klasē, kurā deg dienas gaismas spuldzes un ir glitas mēbeles, un sejiņa viņai saigusi, saigusi: kādēļ man jāmacās? Es taču tāpat labi nopelnu!

Bet kādēļ labi nopelni, kādēļ jāmacās — vai padomāji? Un vēsture neko nepasaka? Tiešām neko? Netīcu!

Mums ir dārgs savas republikas ģerbonis, kurā saulē virs zilajiem Dzintara jūras viļņiem un karogs tādā pašā krāsā, kādā tie, ar kuriem Līvānu strādnieki tālā pagāinē izgāja svinēt Pirmo Maiju.

Kā salūts cīņtājiem, un jaunā piecgade. Pasaulē noskaņojas uz Maskavas vīlni, kur darbu turpina Komunistu Kongress.

Mainījās ģerboni, un strauji izmainās cilvēku dzīve. Tai ir augošas labklājības gaišā krāsa, lai gan mūsu ģerboņos nav ne daudz zelta, ne sudraba.

P. Vilcāns